

5 mei 2024 - verleden en toekomst

Gemeente,

Tegenwoordig is het helemaal 'in' om als je 21 jaar wordt, een 21-dinner te geven. Zo'n dinertje heeft een speciaal format: je nodigt je vrienden uit bij jou thuis. Veel mensen wonen al op kamers als ze 21 zijn, dus thuis betekent bij je ouders thuis. Dat maakt het voor de gasten leuk om eens te zien waar de jarige gewoond heeft, wie de ouders en broers en zussen zijn. Het moet er heel verzorgd en mooi uitzien. Het diner telt een aantal gangen, toch wel tenminste een stuk of vijf. En het kan zomaar zijn dat een aantal mensen blijft slapen. Komend weekend hebben wij een 24-dinner bij ons thuis: Annelie koos ervoor om dit feestje nu te vieren, nu ze een paar maand geleden 24 is geworden. Wat er ook bij hoort, is dat er gedurende de avond verschillende speeches worden gehouden, onder andere door de ouders. Liefst gelardeerd met foto's via een mooie powerpointpresentatie.

Ik ben inmiddels druk bezig met het voorbereiden van de speech en het uitzoeken van de bijbehorende foto's. En zoals dat gaat: als je dan weer terug gaat in de tijd, dan komen er weer allerlei herinneringen boven. Hoe werd onze dochter groot, wie is ze geworden, wie is ze nog steeds aan het worden? Hoe heeft ze zich ontwikkeld, hoe zal ze haar leven verder gaan invullen? Wat was belangrijk voor haar, wat zijn haar waarden, waar staat ze voor? Wat vond ze moeilijk, waar lagen de uitdagingen?

Ik denk dat dat ook de vragen zijn die je aan jezelf stelt wanneer je op een kruispunt in je leven staat. Je gaat dingen op een rijtje zetten en overziet hoe je leven tot dan toe is verlopen. Je speurt naar wat je heeft gevoeld, wat je hebt geleerd, hoe je je hebt ontwikkeld. Maar ook naar waar je zin hebt ervaren. En je ziet brokstukken langskomen, moeilijke tijden, diepe dalen. En je kijkt naar nu en naar de toekomst: wie ben je geworden? En wie ben je nog steeds aan het worden? Wat geeft nu zin, wat draagt jou nu en straks? Wat beweegt jou ten diepste, wat maakt dat je doorgaat ook al is het soms moeilijk?

Dit soort vragen stellen we onszelf allemaal wel eens, juist op momenten dat je voor een verandering staat of er middenin zit.

En misschien is het ook mooi om op die manier eens naar het levensverhaal van onze gemeente te kijken. Ook de gemeente staat op een kruispunt in haar bestaan. Wat heeft haar tot hiertoe gebracht? Wat waren hoogtepunten en dieptepunten? Hoe heeft zij zich ontwikkeld? Wat voedt haar? Wat is de zin van haar bestaan? Wat moet in elk geval blijven in alle veranderingen die wellicht gaan plaatsvinden?

Bij het voorbereiden van mijn speech voor onze dochter, merkte ik dat het opschrijven hielp om stil te staan bij allerlei momenten die ik alweer een beetje vergeten was.

Dat is misschien ook wel een reden waarom mensen soms hun eigen levensverhaal willen opschrijven. Want er komen vast gaandeweg weer levenslessen naar boven die jou ooit verder hebben geholpen, maar die je was vergeten. Of dat je bronnen in jezelf herontdekt, voedingsbodems waar je in een eerdere periode dankbaar gebruik van maakte.

Misschien ook ga je anders naar jezelf kijken, omdat je dan een soort helicopterview gaat innemen: moet je eens zien waar ik een weg doorheen heb gevonden. Moet je eens zien wat ik - al was het met veel moeite - toch voor elkaar heb gekregen.

En het kan goed zijn dat je al terugkijkend, gaat zien dat er juist op die momenten van spanning of vertwijfeling ook ruimte ontstond voor verandering. De moeilijkheden bleken gaandeweg gepaard te gaan met nieuwe mogelijkheden. Je leerde jezelf op een andere manier kennen en ontdekte waar je kwetsbaarheid lag, waar je naar verlangde, wat je op de been hield. En zo worstelde je jezelf door de moeilijkheden heen. Je kwam als het ware op een nieuwe manier weer tot leven.

In een lied dicht Huub Oosterhuis het zo:

Het zal in alle vroegte zijn, als toen.

De steen is weggerold.

Ik ben uit de grond opgestaan.

Mijn ogen kunnen het licht verdragen.

Ik loop en struikel niet.

Eén van de bijzondere kanten van een geloofsgemeenschap is dat je dit soort thema's met elkaar kunt bespreken. Zo zijn er in de vrouwenkringen, de leeskringen en in bijeenkomsten van de programmacommissie veel momenten geweest waarin je als gemeenteleden ervaringen uit je levensgeschiedenis met elkaar kon delen. Waar inspiratiebronnen en krachtbronnen aan elkaar zijn verteld, waar lief en leed, vreugde en verdriet, hoogte- en dieptepunten wederzijds herkenbaar waren.

En wanneer je dit soort ervaringen deelt, kom je soms al vertellend of al luisterend tot de ontdekking hoe creatief je was in het verzinnen van oplossingen, of met hoeveel moed je je weg hebt gekozen en bent gegaan. Je gaat dan met andere ogen naar jezelf en naar de ander kijken. Je wordt geraakt op een dieper niveau. In hetzelfde lied als ik net al noemde verwoordt Huub Oosterhuis dat zo:

“Ik spreek en versta mijzelf.

Mensen komen mij tegemoet.

Wij zijn in bekenden veranderd.”

Wat mij betreft zitten we met dit alles dicht aan tegen een bekende uitspraak van Augustinus, de beroemde kerkvader uit de vierde eeuw. Hij schreef: “De weg naar onszelf is ook de weg naar God. En de weg naar God is ook de weg naar onszelf.” Wanneer je zicht krijgt op jezelf, op wat jou geïnspireerd heeft en gedragen heeft in je leven, op wat jou op dit moment bezighoudt en voedt, waar je van leert en waar je moeite mee hebt – dan kom je dichterbij jezelf. Het wordt lichter, helderder in jezelf.

En dus komt er meer ruimte om de kracht van leven, van liefde en licht te ervaren. In jezelf en in de mensen om je heen. De weg naar jezelf is ook de weg naar God, en andersom.

Naar mijn idee is dit wat die genezingsverhalen die we hoorden, ook willen zeggen.

Jezus zegt niet voor niets tegen de bloedvloeiende vrouw: Je geloof heeft je gered.

Om te snappen wat hier nu eigenlijk gebeurde, moet je iets van de context te weten. Dat zij een bloedvloeiende vrouw was, wilde zeggen dat ze naar de maatstaven van die tijd onrein was. Ze mocht niet met een man slapen, ze mocht niet in de buurt van andere mensen zijn en ze mocht zich al helemaal niet in een menigte bevinden.

Als je het hebt over een levensverhaal, dan is dit er duidelijk eentje waarin iemand het niet makkelijk heeft gehad. In dit korte fragment uit de bijbel wordt iemand geschetst die al jaren haar weg heeft moeten vinden binnen een sociaal en religieus isolement. Ze heeft al haar geld uitgegeven aan dokters, maar niets hielp. En toch is er iets in haar dat haar kracht en uithoudingsvermogen gaf om naar oplossingen te blijven zoeken. Zij bleef zichzelf trouw, had de weg naar zichzelf blijkbare gevonden. Ze weigerde te geloven dat ze niets waard was vanwege haar aandoening, dat ze in de ogen van anderen onrein was, dat zij er niet toe deed in de samenleving, laat staan dat ze er niet toe zou doen in Gods ogen. En daarmee had ze de weg naar God gevonden: Zij geloofde in de kracht van leven, licht en liefde. En dat is wat haar uiteindelijk de uitweg bood.

We hoorden ook enkele andere genezingsverhalen. Die gaan over mensen die niet uit zichzelf naar Jezus stapten. Jezus komt naar hen toe. En dan horen we weer Augustinus, alleen is de zin nu omgedraaid: de weg naar God is de weg naar jezelf.

Deze mensen leren Jezus kennen, leren de kracht kennen van leven, liefde en licht, en kunnen daardoor weer verder. Genezen van dat waar ze zelf niet uit kwamen, waar ze geen bron voor hadden om uit te kunnen putten, van dat wat hen ziek maakte.

Je eigen levensverhaal eens terugkijken, terugvertellen, teruglezen – het helpt je om jezelf beter te leren kennen. En het helpt je om naar de toekomst te kijken. Omdat je vanuit een helicopterview als het ware naar je eigen verhaal kijkt, zie je welke vanzelfsprekendheden en oude patronen je in de weg hebben gezeten. Je ziet wat jou gedragen heeft, wat van waarde is voor jou, wat jou voedt en waar jouw levensbronnen zijn. De kern van hoe jij was, ligt verscholen in je levensverhaal. De kern van wie je bent is nog steeds in ontwikkeling, geschraagd door de kracht van leven, licht en liefde. Met andere woorden: de weg naar jezelf is de weg naar God.

En wanneer het niet lukt om daar zelf bij te komen, kun je ook aan de andere kant beginnen: de weg naar God leidt namelijk ook naar jouzelf.

Ik eindig met het gedicht van Huub Oosterhuis dat ik net al noemde.

Het zal in alle vroegte zijn als toen.

De steen is weggerold.

Ik ben uit de grond opgestaan.

Mijn ogen kunnen het licht
verdragen.

Ik loop en struikel niet.

Ik spreek en versta mijzelf.

Mensen komen mij tegemoet –
wij zijn in bekenden veranderd.

Het zal in alle vroegte zijn als toen.

De ochtendmist trekt op.

Ik dacht een dorre vlakte te zien.

Volle schoven zie ik, lange halmen,
aren

waarin de korrel zwelt.

Bomen omranden het bouwland.

heuvels golven de verte in,
bergopwaarts, en worden wolken.

Daarachter, kristal geworden, verblindend
de zee die haar doden teruggaf.

Wij overnachten in elkaars schaduw.
Wij worden wakker van het eerste licht.
Alsof iemand ons bij naam en toenaam
heeft geroepen.

Dan zal ik leven.